

Orlando Uršič

Dve sliki

To je bila neprijetna vožnja, pri čemer sploh ni ciljalo na udobje. Sunkovitega zavijanja in zaviranja policijskega kombija je bil že vajen; pol življenja je preživel na policijskih postajah, v popravilnicah in drugih ustanovah, kjer so se ukvarjali z otroki z motnjami vedenja in osebnosti, kot so temu strokovno rekli. Bolj ga je nerviral tip v uniformi z znakom Slovenske železnice, ki je sedel nasproti njega. Debeli okvirji prevelikih, kvadratastih očal so se okroglo raztezali od ličnic daleč nekam čez oči. S temi očali je še najbolj spominjal na lik serijskega posiljevalca iz nekega filma, v katerem je odvetnik obtoženemu svetoval, naj zamenja očala, saj so ta perverzna, da bolj ne morejo biti.

“A si ti strojevodja, tipček?” ga je vprašal.

“Ne, sprevodnik,” je odvrnil in pogoltnil cmok.

“Aja, a me boš vprašal za karto, he!” se je zarežal.

Sprevodnik ni rekel nič. Z velikanskimi očali je samo buljil vanj, kot da je tukaj po pomoti. Jasno je bilo, da je to njegova prva vožnja v policijskem vozilu in da nima pojma, kaj v tem vozilu počne.

“Mene so pobrali doma, malo prej. Ne vem, zakaj,” ga je vprašujoče pogledal.

“Jaz pa sem zbrcal neko občanko,” mu je odgovoril in sprevodnik je ob tem stisnil glavo med ramena.

Kake tri ure pred tem sta se z istim vlakom vračala iz prestolnice. On, recimo mu Jani, se je vračal z otvoritve razstave, kjer so skupaj z njegovimi razstavili dela še treh vse bolj vidnih in perspektivnih slikarjev, kot so napisali v biltenu. Zanj so poudarili, da s svojimi drznimi potezami suvereno beži iz konteksta in dolgo je premleval, kaj naj bi pomenilo. Mlad sprevodnik pa je na vlaku opravljal zadnji dan te službe, ker se je zanj končno sprostilo mesto strojevodje. Na železnico je prišel kot strojevodja, poln obetov in upov po dobri plači, a je moral najprej nekaj

mesecev opravljati delo sprevodnika. Na obveznem preverjanju sluha in vida so ugotovili, da ima probleme z globinskim vidom, zato mu je mama kupila nova očala. Vedno je vedela, da bo njen sin pameten in razgledan fant, in po tihem je celo upala, da bo nekoč nosil očala. Da bi vsi videli, kako pameten je videti z očali, mu je kupila kar največja.

Janijeve perspektive so bile drugačne. Vse življenje je nekaj risal, barval, lepil in malal in v nekem trenutku so ga opazili in ga razglasili za slikarja. Sam ni točno vedel, kaj naj s tem. Živel je v podstrešni sobi ob reki in se vrtel okrog galerij, razstav in raznih dogodkov, kjer se je, če ne drugega, vselej do siteda najedel. Prav na enem teh nešteto dogodkov je spoznal kustosinjo mestne galerije, s katero se je dan pred vožnjo v policijskem kombiju grdo sprl. V glavnem zato, ker ni in ni dobil razstave v mestni galeriji, čemur se je vselej skušal izogniti, ona pa je z nenehnim opravičevanjem, da še "ni noter", drezala in drezala vanj. Ne samo, in morda sploh ne toliko, da "ni noter" v njeni galeriji, pač pa da ga tudi vsi njeni prijatelji, s katerimi sta se oba družila, niso spravili tja "noter". Njuni prepiri so se vselej končali z divjim, maratonskim ljubljenskim, med katerim je, česar ona ni vedela, divjal in se zabijal vanjo iz neke maščevalne sle, kateri se ni zmoget upreti.

Sprevodnikova vožnja iz prestolnice, tri ure prej, ni bila kot vsaka druga. Z nasmehom na ustih je nekaj časa stal in gledal skozi okno, potem pa naredil kretnjo, kakor bi prikimal samemu sebi in se odpravil luknjat karte. V desnici je v žepu stiskal ročaj luknjača, z levico se je lovil od sedeža do sedeža na poti proti vratom. V trenutku, ko je zagrabil kljuko na vratih, ki so omogočala prehod iz enega vagona v drugega, mu je zazvonil mobilni telefon. Poklicalo ga je dekle in spraševalo po barvi keramičnih ploščic za v kuhinjo, ki sta si jo urejala. Rekel je, naj jo kar ona izbere. Zadnji dan, je pomislil, kot bi ne verjel samemu sebi, da bo že jutri strojevodja in bo vse drugače. Vsakemu potniku je zaželel srečno vožnjo, ob tem pa še vse dobro v življenju. Ljudi je slednje nekoliko začudilo, a niso rekli nič, sprejeli so to nenavadno in nepričakovano prijaznost. V predzadnjem vagonu je čisto na koncu sedela starejša gospa in brala neko revijo.

"A veste, zakaj oče Jehova odpušča?" se je starka stegnila pred njegov obraz, tako da je z glavo rahlo trznil nazaj.

"Joj, ne bi vedel, gospa. Bova naredila luknjico?" je dvignil ščipalec vozovnic in nekajkrat škrtnil v prazno.

"Kaj bova? Kakšno luknjico?" je starka sedla nazaj in začela tisto revijo zvijati v nekakšen valj.

"Luknjico, gospa, saj veste, kje vam bom naredil luknjico!" je nasmejan sedel k njej.

Potem ni več sledil dogajanju. Nanj so začele deževati klofute z revijo, starka ga je zmerjala s kriminalcem in posiljevalcem, skušal je kaj reči, a ga je stara preglasila, in ko ji je še enkrat pogledal v oči, ga je prešinilo, da ga te oči lahko v hipu ubijejo, zato je s tresočimi nogami pobegnil na konec vagona, odpahnil vrata in malodane padel v naslednjega. Pozabil je na vozovnice, plitko dihajoč se je prebijal od vagona do vagona, pri čemer mu je srce razbijalo kot ponorelo, čutil je, da mu je vsa kri udarila v obraz, in pomislil, kako ga zdaj gledajo potniki. Skorajda pritekel je v čisto zadnji vagon, šel prav do zadnjega sedeža in se ves tresoč stisnil ob okno. Strahoma je pogledoval, ali bo starka prišla za njim in ponovila svoj nasilni akt nad njim, ki ni ničesar razumel, in res ni vedel, zakaj za boga se je spravila nadenj.

Jani je med vso to sprevodnikovo kalvarijo nezainteresirano sedel na svojem sedežu ob oknu, pojma ni imel, kaj se dogaja v zadnjem vagonu. Medtem ko je pokrajina švigala mimo okna, je premišljeval o njunem zadnjem prepiru. Vselej se je začel zaradi čisto banalnih zadev, končal pa z njunim večnim problemom. Prišla sta iz savne, in ko jo je objel, je še zmeraj dišala po jasmínu; v savni so ta dan imeli to aromo. Lotila sta se priprave porove omake s kuhanim pršutom in ona se je ob pogledu v hladilnik razglasila za butasto kravo, ker je kupila suh pršut, namesto kuhane-ga. Skušal jo je pomiriti, da je vseeno, a se ni in ni nehala samoobtoževati. Razglašala se je za nesposobno zapiflano strokovnjakinjo, ki nima pojma o resničnem življenju, in seveda je morala ugotoviti, da ji še zmeraj ni uspelo, da bi ga spravila "noter". Minil ga je apetit in jasmín mu ni več dišal, prosil jo je, naj neha s to svojo nič kaj privlačno platjo, toda ona je ponavljala in ponavljala, kako grozno je, da še "ni noter", in moral je ugotoviti, da iz njega pravzaprav dela slikarskega invalida. Prisegel ji je, da zdaj pa res noče "bit noter", pri čemer je mislil na njeno mednožje, in odšel. Ko je bil pri vratih, mu je zaklicala, naj pride jutri opoldne na kosilo v restavracijo trgovskega centra, pravzaprav ga je to prosila. Zabil je vrata za seboj in šel domov, vrgel se je na divan in vklopil televizijo; pozno v noč je spremljal komentarje in temne politične napovedi zaradi rusko-ukrajinskega spora glede dobave plina Evropi.

Ko je vlak ustavil na zadnji postaji, je sprevodnik kar v uniformi stekel naravnost domov; preveč je bil zgrožen zaradi napada starke, da bi se ustavil v garderobi in se preoblekel. Plitko dihajoč je hitel po ulici in si pri tem nenehno popravljal očala, ki so mu spričo preznojenosti lezla z nosu proti spodnji ustnici. S tresočo roko je odklenil vrata prizidka, ki mu ga je zgradil oče, da bosta z zaročenko imela kje živeti, in planil v notranjost. Sedel je na kavč in globoko dihal. Iz radia, ki ga je zjutraj očitno pozabil

ugasniti, je slišal glas napovedovalca, da je rusko-ukrajinski spor glede dobave plina končno zglajen, potem pa je že dolgo in rezko pozvonilo.

Jani je železniško postajo zapuščal počasi in nezavzeto. Čemerem je s pogledom, uprtim v tla, prečil glavno vpadnico in se po ozki ulici podal proti trgovskemu centru. Ker je gledal v tla, ni mogel videti starke z revijo v roki, ki je hitela za njim.

“A veste, zakaj oče Jehova odpušča?” se je na pol zadrla vanj.

“Zakaj?” ji je vrnil vprašanje in se spet obrnil v svojo smer. Starka je pospešila korak, da bi dohajala njegove.

“Zato, ker ve, kateri izmed smrtnikov so izbrani.”

Zadeva se mu ni zdela nič posebnega, bil je čas vsesplošnega razmaha verskih sekt. Kar naprej so težili s kakšnimi revijami, podobnicami in slikami.

“Kaj pa tisti, ki niso izbrani?” je vprašal iz nekakšne vljudnosti, ker je starka vsa zasopla še kar hitela za njim.

“S tistimi ni nič in nikoli nič ne bo!” je zdaj gospa z neko zlobo v glasu odsekala.

“Aja. No, prav,” je odmahnil.

“Pač niste izbrani!” je spet zaklicala za njim, ker se je obrnil in hotel oditi, a je ob teh besedah začutil, kakor bi ga nekaj pičilo v hrbet. Hotel ji je nekaj zabrusiti, a ga je prehitela misel, ki se je oglasila v njem. Te besede je nekoč že slišal, jasno se je spomnil barve glasu, ki je to izrekel, ni pa si zmozel priklicati v spomin, kdo in kdaj mu je to rekel.

Pospešil je korak. Skoraj pobegnil je pred to zmešanko, pravzaprav ne pred njo, ampak pred temi besedami. *Pač niste bili izbrani*. Kje je že to bilo? Kdaj? Mu je to rekla njegova zdaj že bivša ženska? Kustosinja, ki ga še ni “spravila noter”. Se dobi danes z njo, hodi proti restavraciji trgovskega centra ali kam hodi? Kako dolgo hodi? Je bil izbran? Ali ni bil? Koliko je ura? Vse teže je dihal, v prsih ga je pikalo in srbelo hkrati, po obrazu in vratu je začel dobivati vijoličaste izpuščaje, šlo je za redko obliko alergije na lasten pot, ki je zdaj tekel iz njega kot v potoku. Pač, ni izbran, si je razložil, ko jo je zagledal za eno izmed miz z uveljavljenim slikarjem, ki ga bo zlahka “spravila noter”, kajpada. Sam ni hotel sesti tja, šel je k samopostrežnemu pultu in se odločil, da noče “biti noter”, pa če se kustosinja postavi na glavo.

V nosu ga je zaščemel vonj po jasmínu, pogledal je naokrog, da bi videl, od kod zdaj sredi restavracije ta vonj in ali nemara ne stoji ona za njim, a se je njegov pogled nenadoma ustavil na povsem nepričakovanem prizoru. Nasproti pulta je sedela mlada mati, ob njej pa otrok z mavcem na nogi, ki je zrl v igrala, po katerih so plezali drugi otroci. Ob mizi je stala tista

starka in materi kazala tisto revijo in z njenih ustnic je jasno razbral, kaj jo sprašuje. Mlada mati je vljudno odgovarjala na njena vprašanja, a bilo ji je očitno neprijetno in v njem se je razrasel neustavljiv bes, vrgel je pladenj ob tla in noge so šle kar same k mizi, vročina mu je buhnila v obraz in že je čutil izpuščaje, kako mu grizejo obraz, in ko je bil ob mizi, je starko pograbil za lase in jo odvlekel proč, vmes je najbrž pozabil, kaj počne, saj je spet postal lačen in je skupaj s starko šel k pultu. Odrinil je ljudi in starki potisnil glavo v pravkar skuhan riž in jo ob tem klofotal. Potem je brcal in tepel, udarjal in kričal: "A boš malo riža? Jasminov je! A je ta otrok bil izbran? Na, jej, prasica!"

Potem so prišli policisti in ga zvlekli v kombi, v katerem je že bil sprevodnik. Jani je ves čas vožnje grdo gledal predse, sprevodnik pa je tu in tam zajokal. Na policijski postaji sta oba dolgo čakala na dežurnega zasliševalca. Na ozki leseni klopci je ob njiju sedela sprevodnikova mama.

"Mama, joj, mama moja, za posiljevalca me imajo, kaj naj naredim?" je tulil ves obupan.

"Nič ne skrbi, Slavkec, samo za pomoto gre," ga je mirila in ga drgnila po rami.

Tuljenje tega sprevodnička mu je šlo na jetra. Pomislil je na kustosinjo, ki se mu je, medtem ko so ga policisti vlekli proti izhodu, zadrla, da s tem slikarjem ne gre za to, kar on misli.

"Mama moja, moja mama, kaj naj naredim, maaaa...!" je še kar tulil in stokal očalar in pri tem pljuval svojo slino naokrog.

"Zamenjaj očala!" je siknil vanj in mu jih že skoraj snel, da bi jih vrgel na tla, a ga je dežurni zasliševalec, ki je medtem prišel, s tako silo zabil v zid, da je za lep čas ostal brez sape.